Raadsvoorstel

Mensen hebben mensen nodig; actieprogramma tegen eenzaamheid 2023-2026

Aan	: de gemeenteraad
Van	: College van B&W
Datum	: 14 februari 2023
Portefeuillehouder	: D. Salman
Programma	: Sociaal Domein
Zaaknummer	: 1104

Voorgesteld besluit:

I. De beleidsnota “Mensen hebben mensen nodig; actieprogramma tegen eenzaamheid 2023-2026” vast te stellen.

Kern van het voorstel

Het actieprogramma tegen eenzaamheid “Mensen hebben mensen nodig 2020-2021” is geëvalueerd. Er is vooruitgang geboekt op het vlak van sociale eenzaamheid en ernstige eenzaamheid. De emotionele eenzaamheid onder volwassenen en eenzaamheid onder jongeren baren echter zorgen. Daarom stelt het college van B&W de raad voor om het actieprogramma voort te zetten.

Aanleiding

De afgelopen decennia is eenzaamheid een groeiend maatschappelijk probleem. Er is ook meer bekend geworden over de schadelijk gevolgen van eenzaamheid voor de gezondheid en de kwaliteit van leven. Om deze redenen is de bestrijding van eenzaamheid als speerpunt opgenomen in het coalitieakkoord. Met deze nota wordt het beleid van de afgelopen jaren geëvalueerd en een aanpassing van dit beleid voorgesteld. De nieuwe richting kent vier speerpunten: het vergroten van het bereik, het gebruik van zogenaamde werkzame elementen in de aanpak, het inzetten op verbinding in de wijk en het versterken van de samenwerking.

Wat willen we bereiken? (Beoogd effect)

We willen voor drie doelgroepen de huidige percentages van eenzaamheid naar beneden brengen in 2028. De resultaten worden gemeten aan de hand van de Gezondheidsmonitors van de GGD Hollands Midden. Deze komen om de vier jaar uit. De eerst volgende in 2024, de daarop volgende in 2028.

1. Jeugd

Het percentage van jongeren die zich vaak tot altijd eenzaam voelen, brengen we omlaag van 9% naar 5%. Hierbij ligt de nadruk op interventies voor meisjes vanwege het forse percentage van hen dat over de langere termijn eenzaamheid ervaart.

2. Volwassenen

Bij volwassenen tussen de 18 en 65 jaar streven we ernaar de dalende lijn van sociale eenzaamheid (24%) en ernstige eenzaamheid (8%) door te trekken naar respectievelijk 18% en 5% in 2028. Het doel is ook om de gestegen emotionele eenzaamheid (25%) weer om te buigen naar het eerdere niveau van 15% in 2028.

3. Ouderen
Voor de doelgroep ouderen streven we ernaar om de daling voor alle drie de soorten eenzaamheid door te trekken naar 28% sociale eenzaamheid, 15% emotionele eenzaamheid en 5% ernstige eenzaamheid in 2028.

Wat gaan we daarvoor doen? (Oplossingsrichtingen/maatregelen/onderbouw per oplossingsrichting met argumenten)

We zetten het actieprogramma Mensen hebben mensen nodig voor 4 jaar voort en passen de actielijnen aan.

1.1 Eenzaamheid vormt een bedreiging voor de gezondheid en de kwaliteit van leven van circa 3.500 inwoners.

Uit onderzoek blijkt dat circa 8% van de inwoners van Noordwijk ernstige eenzaamheid ervaren. Deze eenzaamheid verhoogt de vatbaarheid voor infectieziektes, hoge bloeddruk, hartinfarcten en kanker. Ook versterkt eenzaamheid mentale problemen zoals depressie, verslaving en sommige vormen van dementie. Hierdoor vergroot eenzaamheid het risico op overlijden. Dit risico is groter dan andere risicofactoren zoals overgewicht, roken en zwaar alcoholgebruik.

1.2 Dit actieprogramma geeft invulling aan de ambitie in het coalitieakkoord van een gericht programma tegen eenzaamheid.

In het hoofdstuk Sociaal Domein en Volksgezondheid van het coalitieakkoord is opgenomen dat het tegengaan van eenzaamheid een speerpunt zal blijven. Deze ambitie is onderdeel van een bredere set aan ondersteuningsmaatregelen die ervoor zorgen dat mensen langer zelfstandig thuis kunnen wonen en waarbij voor kwetsbare inwoners passende zorg en ondersteuning beschikbaar is.

1.3 Het voorgestelde actieprogramma bouwt voort op de evaluatie van het eerdere actieprogramma, incorporeert de inzichten vanuit de wetenschap en sluit aan op de voortzetting van het nationale programma 'Eén tegen eenzaamheid'.

In de afgelopen drie is er veel geleerd. Zowel lokaal, landelijk als in het wetenschappelijk onderzoek naar eenzaamheid. Zo is er meer zicht gekregen op eenzaamheid onder jongeren, is er meer bekend geworden over werkzame elementen in de aanpak van eenzaamheid en is er meer bekend over het vereenzamingsproces bij ouderen. In dit actieprogramma zetten we een meer doelgerichte benadering in, waarbij we gebruik maken van data op het niveau van de vier dorpskernen.

1.4 Het actieprogramma is met participatie van de betrokken maatschappelijke partners tot stand gekomen.

Bij de evaluatie en het nadenken over de voortzetting van de aanpak zijn de maatschappelijke partners betrokken. Naast meerdere bijeenkomsten hebben zij kunnen reageren op het voorgestelde beleid. In bijlage 11 is dit participatietraject en de uitkomsten hiervan beschreven.

Wat zijn de risico's en kanttekeningen

1.1De effectiviteit van het voorgaande actieprogramma kan niet worden aangetoond.
In zowel de evaluatie van de gemeente zelf als het wetenschappelijk onderzoek naar de effectiviteit van interventies, is geen vermindering van eenzaamheid aangetoond als gevolg van de ingezette maatregelen. De ervaringen van deelnemers laten wel zien dat de activiteiten worden gewaardeerd. Ook biedt de toepassing van de werkzame elementen in interventies uitzicht op een effectievere aanpak. In het nieuwe plan krijgt datagericht werken daarom een grotere rol en wordt een breed palet aan werkzame elementen ingezet.

1.2 Dalende zorgkosten komen hoofdzakelijk ten gunste van zorgverzekeraars en het Rijk.
De financiële baten van een investering in de bestrijding van eenzaamheid zullen slechts voor een deel bij de gemeente merkbaar zijn in lagere uitgaven voor Wmo-voorzieningen of Jeugdhulp. Naar verwachting zullen besparingen vooral merkbaar zijn in de zorg (Zorgverzekeringswet) en de langdurige de zware, intensieve zorg voor kwetsbare ouderen, mensen met een handicap en mensen met een psychische aandoening (Wet langdurige zorg). De bijdrage vanuit het Rijk is dan ook niet slechts vrijgevigheid. Vanwege de samenloop van eenzaamheid met andere problematiek kan echter wel een effect verwacht worden op het gebruik van de geestelijke gezondheidszorg en individuele begeleiding.

Wat mag het kosten? (Financiële paragraaf)

De uitvoering van het actieprogramma kost € 118.625,- per jaar en € 30.000,- incidenteel. Onderstaande tabel geeft een samenvatting van de budgetten per actielijn en de dekking. In het hoofdstuk Financiën van de nota is een nadere specificatie opgenomen.

Nr.	Omschrijving	Budget (incidenteel)	Budget (structureel)	
1	Het bereik vergroten	€ 10.000		€ 35.000
2	Werkzame elementen gebruiken	€ 10.000		€ 55.500
3	Verbinding in de wijk	€ 10.000		€ 23.125
4	Samenwerking	-		€ 5.000
	Totaal	**€ 30.000**		**€ 118.625**
	Dekking		2023-2024	2025-2026
a	Structureel in meerjarenbegroting	-	€ 85.000	€ 70.000
b	Aanvraag Speciale uitkering Rijk	€ 30.000		
c	Post Wmo Ruimte eigen beleid	-	€ 33.625	€ 48.625
	Aanvullend budget	**-**	**-**	**-**

De belangrijkste kostenstijging wordt veroorzaakt door het structureel voortzetten van de Wegwijzer Leef Mee en het project Automaatje. Voor deze twee projecten is geen structureel budget in de begroting opgenomen. De Wegwijzer Leef Mee is gestart nadat de raad de motie "Motie over een (online) sociale kaart voor elke kern" had aangenomen. Automaatje is als pilot gestart als onderdeel van het voorstel "Lokaal vervoer met vrijwilligers" (vastgesteld 15 juli 2020).

In de begroting is al een deel van dit budget opgenomen. Naar verwachting kunnen de incidentele uitgaven worden gefinancierd vanuit Rijksgelden. Het Rijk stelt naar verwachting extra middelen aan

gemeenten ter beschikking voor eenzaamheidsbestrijding. De hoogte van dit bedrag en de voorwaarden zijn nog niet bekend. Volgens de planning zal het Rijk hier eind februari over communiceren en kan een aanvraag worden ingediend.

Door verschuivingen in het programma Sociaal Domein is er binnen de post Wmo ruimte eigen beleid budget beschikbaar om de aanvullende uitgaven van het eenzaamheidsprogramma op te vangen.

Betrokken partijen/participatie

Met de maatschappelijke organisaties die betrokken zijn bij eenzaamheidsbestrijding hebben meerdere bijeenkomsten plaatsgevonden. Ook is hen gevraagd naar een reactie op de concept nota. De reacties hierop zijn opgenomen in bijlage 11 van het actieprogramma. Welzijn Noordwijk heeft het project Automaatje geëvalueerd.

Het advies dat de Adviesraad Sociaal Domein heeft uitgebracht, is toegevoegd als bijlage F. De adviesraad is in het geheel genomen positief over de koers. Op een aantal punten geeft de adviesraad suggesties en aandachtspunten. Zo wordt aandacht gevraagd voor het onderscheid tussen eenzaamheid onder mannen en vrouwen, voor het betrekken van ondernemers en voor het bevorderen van de samenwerking tussen organisaties. Deze adviezen zullen worden meegenomen in de uitvoering van het beleid.

Communicatie

Binnen het actieprogramma is bij meerdere activiteiten sprake van communicatie.

Verdere procedure en planning

N.v.t.

Bestuurlijk kader

Actieprogramma Mensen hebben mensen nodig 2020-2021 (vastgesteld 21 januari 2020)
Motie over een (online) sociale kaart voor elke kern (aangenomen 19 november 2019)
Voorstel Lokaal vervoer met vrijwilligers (vastgesteld 15 juli 2020)
Gelukkig leven; welzijnsbeleid 2021-2024 (vastgesteld 16 maart 2021)
Floreren in Noordwijk; Maatschappelijk programma (vastgesteld 10 mei 2022)

Bijlage(n)

A – Mensen hebben mensen nodig; evaluatie en vervolg actieprogramma 2023-2026
B – Bijlage 2 Eenzaamheid Noordwijk - GGD Hollands Midden
C – Bijlage 5 Evaluatie Wegwijzer Leef Mee
D – Bijlage 6 Rapport enquête Wegwijzer Leef Mee
E – Bijlage 7 Evaluatie Automaatje
F – Advies Adviesraad Sociaal Domein
G – Raadsbesluit